

Újesztendő-köszöntés

Mozgalmas esztendő maradt mögöttünk. Gazdag és termékeny. És örvendeztető, eredményeket fölmutató és elégtételt nyújtó. Különösen az utóbbi hónapok termése bizonyult bőségesnek. Gondos elméleti előkészítés, tisztázó tanácskozások és mélyreható ideológiai kutatások nyomán megjelent a párt programtervezete, kidolgozták és közzétették a közeli évek munkájának, valamint az eljövendő évtizedek során folytatandó tevékenységnek az irányelveit, sor került a történelmi jelentőségű XI. pártkongresszusra, a kommunisták e legmagasabb fóruma pedig felelőségteljes eszmecsere nyomán az ország jövője szempontjából meghatározó jellegű, sokirányú értékes útbaigazításokat adott. A kongresszus határozatai szellemében december derekán összeült a Központi Bizottság, majd a Nagy Nemzetgyűlés és a Szocialista Egységfront Országos Tanácsa. E munkálatok eredményeként jelentős döntések születtek, alapokmányok, törvények és alkotmánymódosítások nyertek megfogalmazást, majd szavaztattak meg, hogy törvényerőre emelkedjenek.

E helyütt nincs lehetőségünk bővebben méltatni minden dokumentumot, határozatot és közleményt, csupán a legfontosabbakra térünk ki. Ezek között is kiemelkedő jelentőségű *A kommunisták munkája és élete, a szocialista etika és méltányosság elveinek és szabályainak törvénykönyve.*

Minden termelőmódnak s az arra épülő társadalomnak döntő fontosságú tényezője az ideológia, az elvek, nézetek rendszere, az a világfelfogás, amely megszabja a közösség egész életvitelét, kezdve a termeléshez való viszonyulástól a javak elosztásában és az iskolai oktatásban érvényesülő szempontokon át a tudományos kutatás elé kitűzött célokig. Az elviség a történelem során parancsolatokban és szabályzatokban, kiáltványokban és törvénykönyvekben nyert megfogalmazást, de a lényege mindannyinak az volt, hogy egyfelől világnézeti alapozást kívánt nyújtani a fennálló termelőmód és társadalmi rendszer jobb megértéséhez és elfogadásához, másfelől pedig a gyakorlati élethez nyújtott kötelezettségekből, normákból, útmutatókból álló modellt.

Csakhogy a múltban a parancsolatok és törvénykönyvek mind az ember kiszákmányolására épülő társadalomban jöttek létre, s ez a tény döntő módon határozta meg eredetüket és céljukat éppen úgy, mint az érvényesülésüket támogató vagy gátló erők szerepét. Nem kétséges, hogy minden időben akadtak nagy államférfiak, igaz bölcsek, őszinte törekvésű csoportok, amelyek etikájuk kidolgozása vagy parancsolataik érvényesítése során egy egész nép érdekeit tartották szem előtt. Ez az iparkodás azonban a kibékíthetetlen ellentétű társadalmakban végül is mindig szakadáshoz vezetett. Elvált az elv és a gyakorlat, más elvárás érvényesült az úr, a tulajdonos, a hatalmon levő, azaz a kiszákmányoló irányában, és más az elnyomott, a kisemmizett rabszolga, paraszt vagy proletár, azaz a kiszákmányoltak vonatkozásában. E két nagy táboron belül is az osztályok, nemzetiségek, rétegek, felekezetek, foglalkozások s egyéb megoszlások alapján a különböző csoportosulások más-más erkölshöz igazodtak, más-más célt követtek anyanyelvük és lakóhelyük, munkahelyük vagy iskolai végzettségük szerint.

Ilyen alapon minden régi normarendszer, a mózesi tízparancsolattól kezdve a *Code Napoléonig* többé-kevésbé magán viselte az illúzió, az írott malaszt, a felemáság, mi több, a mellébeszélés és a rejtett szándékok jegyét is. Évezredek tapasztalata volt ugyanis, hogy az erkölcs, a szabály s mindenféle törvény leginkább (és legszigorúbban) a társadalom alsóbb rétegei irányában érvényesült, s minél magasabban állott egy réteg vagy személy a ranglétrán, annál kevésbé tartotta (és tarthatta) a maga részére is kötelezőnek a parancsolatokat. Ebben az értelemben annak idején a törvénykönyvek — noha létrehozásuk nem mindig ezt célozta — előbb-utóbb a tömegek ellen fordultak, a kizsákmányolókat érdekeit szolgálták. Mindezt látnunk kell, hogy megértsük, mily alapvetően különbözik a szocialista etika és méltányosság elveinek nemrég elfogadott törvénykönyve.

Különbözik mindenekelőtt a társadalom, amelyben létrejött. Ismeretes, hogy az elmúlt harminc esztendő alatt milyen mélyreható változások következtek be társadalmunk szerkezetében: fölszámoltuk az ember ember által történő kizsákmányolását, eltűntek a kizsákmányoló osztályok; a két alapvető osztály, a munkás-ság és a parasztság szövetsége tartós és szilárd. A társadalmi kohézió, az összhang, a homogenizálódás tehát mind határozottabban érezeti hatását hazánkban.

Történelmünk során csak most alakult ki olyan társadalmi és gazdasági „magagy”, amelyben a szocialista etika és méltányosság vetése megfelelő talajra lel, és biztosított az előírások érvényesülése, az elvek és a gyakorlat egyezése. A legfőbb biztosíték pedig erre vonatkozóan a pártpolitika.

Ez a törvénykönyv ugyanis nem akármilyen társadalmi csoportnak, hanem a kommunisták munkájának és életének a törvénykönyve. Nem egy szűk körű rétegnek, még csak nem is egy osztálynak, hanem a nép politikailag legtevékenyebb, legöntudatosabb, legdolgosabb, az új világ megteremtéséért élvonalban küzdők seregének, a nemzet minden rétegéből származó honpolgárok közösségének, a kommunista párt tagjainak az etikai és politikai szabályzata. Az ország vezető erejének a törvénykönyve, olyan vezető erőé, amelynek tagjai a szántóföldeken és bányákban, a gépek mellett és a kutatóintézetekben egyaránt tevékenykednek, és mind a munkában, mind a társaikhoz fűződő viszonyukban, családi életükben éppen úgy, akár honpolgári mivoltukban érvényesíteni törekednek emez elv- és szabályfoglatat előírásait. Épp e mindenütt való jelenlétük, a gazdasági, társadalmi és művelődési munka nehezét vállaló igyekezetük a garancia arra, hogy életünk valamennyi területén biztosítani fogjuk e törvénykönyv érvényesülését.

Minden szabályrendszerre jellemzők alapelvei, kiindulópontjai, célkitűzései. Érdemes idézni, amit e dokumentum erre vonatkozóan első soraiban állít: „A Román Kommunista Párt [...] elsődleges figyelmet szentel az új, magasrendű öntudattal és kiváló erkölcsi vonásokkal rendelkező ember megteremtésének, az emberek közti új kapcsolatokat előmozdításának.”

E humanizmus jegyében szól a törvénykönyv a család állandó erősítéséről, a fiatalok munkára és életre történő alapos fölkeszítéséről, az igazságosság érvényesítéséről, más megközelítésben pedig a dölyfösség, az erőszakosság, a protekcionizmus vagy a nemzeti gyűlölködés elleni küzdelem szükségességéről.

A törvényt átható elvek s a reális előírások ismerete alapján mondhatjuk, hogy országunk népe olyan eszmei szövethozóhoz, vezérfonalhoz és életigazító zsinórmértékhez jutott, amely a hajdani legjobb elmék s a múltbeli leghaladóbb népi törekvések ígét testesíti meg korszerűen, a mai és honi körülmények jegyében. Ezen a megállapításon pedig annak tudata sem változtat, hogy ezen elvek messze-menő érvényesülése, gyakorlati győzelme nem csupán néhány év kérdése, hanem korosztályok kitarthatásának, elvhűségének és következetességének lesz gyümölcse.

Ismeretes, mennyire meghatározották az ötéves terv határidő előtti teljesítésére vonatkozó jelentések, táviratok az elmúlt hónapok hangulatát, légkörét. Még

inkább elmondható ez a Nagy Nemzetgyűlés ülészakán elfogadott 1975. évi egyéges országos gazdasági-társadalmi fejlesztési tervről, amely máris tükrözi az el-
telt négy esztendő eredményeit, s az eredeti elképzeléseknél jóval nagyobb célok
elérésére vállalkozik. Íme az erőfeszítések máris megmutatkozó gyümölcse.

Ötéves tervünk első négy évében az ipar az előirányzatokhoz képest 51 mil-
liárd lej többletet állított elő. A nemzeti jövedelem évente átlag 11,5 százalékkal
gyarapodott, aminek nyomán elértük, hogy az egy főre jutó nemzeti jövedelem
tekintetében jelentőset lépünk előre a világlistán, több olyan országot hagyva ma-
gunk mögött, amelyek nemrég előttünk jártak.

A számottevő túlteljesítés lehetővé teszi, hogy ebben az esztendőben az
eddigieknél is nagyobb arányban — évi 15%-kal — növeljük az ipari termelést,
ami nyilvánvaló módon hazánk fejlődését, beleértve életszínvonalunkat is, újabb,
magasabb lépcsőfokra emeli. Ez a többletelérés pedig nem akármilyen módon való-
sul meg, hanem helyzetünknek megfelelően és a korszerűség követelményeit szem-
előtt tartva. Ebben a szellemben például a kohászat és a gépipar megkülönböztetett
figyelemben részesül, s az idén jelentős Rubicont lépünk át: acéltermelésünk meg-
haladja az évi tízmillió tonnát, amivel a világ acéltermelő országai között meg-
lehetősen előkelő helyet vívunk ki magunknak, meghaladva sok olyan országot,
amelyek lélekszáma többszörösen nagyobb a miénkénél. Ugyancsak rohamosan fej-
lődik tovább hazánk kiemelkedően erős iparága, a vegyészet.

E jelentős célok elérése végett a beruházások összege hatalmasan növekszik
az idén, eléri a 151,3 milliárd lejt, s 22 százalékkal lépi túl az 1974-es szintet.
Ebben a keretben tesszük szavá, hogy a termelőerők területi elosztásának arányát
az új beruházások tovább javítják, s biztosítják az elmaradottabb tájak gyorsabb
ütemű fejlődését. Az 1970. évi tíz és az 1965. évi négy megyével szemben 1975 fo-
lyamán már 21 megye termelése haladja meg a tízmilliárd lejt.

Mezőgazdaságunk számára ez az esztendő a belterjes fejlődés időszaka lesz.
E célból az eddigieknél jóval több gépet, műtrágyát, növényvédő és gyomirtó szert
kap majd, s fokozódik a mezőgazdasági beruházások üteme mind az ármentesítő
és öntözőművek építése, mind pedig az állati szállások, gabonasilók, hűtőházak és
raktárak létesítése terén.

A párt XI. kongresszusán Nicolae Ceaușescu elvtárs rámutatott annak szük-
ségségére, hogy a tudományos kutatómunka szorosabban kapcsolódjék a gazdasági
és társadalmi fejlesztés fő célkitűzéseihez. Ebben a tekintetben az ideai terv jelentős
fordulatot hoz, amennyiben a kutatás hangsúlyozottan törekszik új természeti erő-
források feltárására és kiaknázására, a meglévő nyersanyagok, energiaforrások
ésszerűbb hasznosítására, nemesebb növény- és állatfajok kikísérletezésére, fejlett
műszaki megoldások, technológiák gyors ütemű bevezetésére. Tekintetbe véve az
egész világon mutatkozó energiahiányt, valamint a nyersanyagok árának növeke-
dését, ideai tervünk előírja a geológiai kutatások kiterjesztését.

Ami az életszínvonalat illeti, érdemes megemlíteni, hogy az áruellátást köz-
vetlenül szolgáló élelmiszeripar termelése 12,8, a könnyűiparé pedig 13,7 százalé-
kkal növekszik. Az elmúlt esztendő augusztusában megkezdett javadalmaszemelés
általánossá válik, és ily módon az átlagjövedelem az év végéig 1870 lejre emel-
kedik, ami 1971—1975 között egészében 23 százalékos növekedést jelent az erede-
tileg tervezett 20 százalékkal szemben. Ebben az évben az állam 133 300 lakást
épít, aminek 36 százaléka a lakosság pénzalapjából készül, állami hitelből.

Idézhetnők még tovább a számokat, utalhatnánk arányokra és százalékokra,
a lényeg azonban az, hogy ez évi tervünk világosan tükrözi: nem hiába dolgoztunk
ésszerűbben, eredményesebben az elmúlt szakaszban, ez az esztendő — pártunk
országfejlesztő politikájának megfelelően — a vártnál több anyagi javakat és
kulturális értéket terem számunkra.

Nem kevésbé jelentősek a Szocialista Egységfront Országos Tanácsa ülésének napirendi pontjai. Mint ismeretes, ez év koratavaszán országos választásokat tartunk. Megújul a Nagy Nemzetgyűlés, megújulnak a megyei és helyi néptanácsok. A választás elveiről, módozatairól, a választási kampány lefolyásáról tanácskozott a SZEF Országos Tanácsa, s mint ismeretes, sok újító döntés született.

Az Országos Tanács teljes ülése végén fölszólalt az Egységfront elnöke, Nicolae Ceaușescu elvtárs, és többek között a következőket mondta: „... a Szocialista Egységfrontot alkotó szervezetek olyan aktivistáit kell javasolnunk jelölteként a Nagy Nemzetgyűlésbe, a megyei, municípiumi, városi és községi néptanácsokba, akik elhatározták, hogy a legjobban dolgoznak e határozatok valóra váltásáért. Annál is inkább hangsúlyozom ezt, mivel első ízben lesz két vagy annál is több jelölt számos választókerületben. A lakosoknak tehát lehetőségük nyílik azokra szavazni és azokat megválasztani, akik eddigi — politikai és társadalmi — tevékenységükben, egész magatartásukkal bebizonyították, megérdemlik a bizalmat...“

A *Korunk* szerkesztőse is — miként minden gazdasági egység vagy művelődési intézmény — a XI. kongresszuson elfogadott alapelvek és irányjelzések szellemében szándékozik végezni ez évi munkáját. Mint eddig is — elsőrendű feladatként tekintjük a magyar nemzetiség mindennemű gazdasági, társadalmi, művelődési, politikai tevékenységben való részvételét elősegíteni, hogy még fokozottabban járuljon hozzá a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom létrehozásához. Ebben az értelemben nagyobb mértékben törekszünk a hazai valóság bemutatására, a szocialista építés kérdéseinek megvilágítására mind elvi jelentőségű politikai, filozófiai, gazdaságtani, természettudományi, tanügyi tanulmányok révén, mind pedig szociológiai fölmérésekben, irodalmi riportokban avagy versekben, novellákban.

Ugyanakkor mindent megteszünk a továbbiakban is anyanyelvű művelődésünk ápolása, korszerű fejlesztése végett. Az elmúlt években sokat foglalkoztunk például a falusi művelődési otthonok, könyvtárak, műkedvelő együttesek tevékenységével, az idén több figyelmet fordítunk jeles intézményeink, a színházak, nagykönyvtárak, múzeumok, tanintézetek, tudományos kutatóállomások munkájának elemzésére, a fölhalmozott értékek bemutatására, gondjaik kifejtésére.

Esztendőkön át ún. súlypontos szerkesztést folytattunk, legtöbb számunkat egy-egy tudományág, kérdéskör vagy tájegység alapos, sokirányú megvilágításának szenteltük. Ebben az évben eltérünk ettől a gyakorlattól, csupán 3-4 tematikus számot szerkesztünk, s arra törekszünk, hogy minden számunkban lehetőleg több kérdést fejtsünk ki. A különböző tudományágak területéről merítjük írásaink tárgyát, hogy minél szélesebb érdeklődési körű olvasóigényt elégítsünk ki.

Hagyományainkat ápolva — a közeledés jegyében — foglalkozunk majd a közös román—magyar múlt megidézésével és anyanyelvű műveltségünk egykori nagyjainak felidézésével. Ebben a szellemben foglalkozunk majd a Horea—Cloșca—Crișan-lázadással vagy Bolyai Farkas, Jókai Mór és Apáczai Csere János munkásságának évfordulós alkalmú elemzésével.

Néhány éven át — indokoltan — beható figyelmet fordítottunk a demográfia kérdéseire, és — néhány tanulmánytól eltekintve — főleg a falvakra vonatkozó fölmérések jelentek meg lapunkban. Ebben az esztendőben sokkal inkább a bányatelepek, városok, ipari központok, építkezések bemutatására törekszünk.

Ha elkészítenék néhány éven át megjelent írásaink topográfiai térképét, kiderülne, hogy Bukarest, Kolozsvár—Napoca, Brassó vagy Torda és a Székelyföld élete, irodalma, művészete gazdagabban tükröződik lapunkban, mint Biharé, Szilágyé, Szatmáré vagy a Bánságé. Ez az aránytalanság nyilván nem helyes, és meg kell találnunk a helyrebillentés módját.

A figyelmes olvasó észrevehette, hogy egyre kevesebb kiscikk, tudósítás, csak-informáló írás jelenik meg az utóbbi években lapunkban, s több az átfogó jellegű tanulmány. Logikusan következik ez a *Korunk* folyóirat voltából, tudományos jellegéből s a hazai magyar nyelvű lapok munkamegosztásán alapuló szerepéből. Ez a törekvésünk az idén fokozott hangsúlyt kap, s elsősorban az eredeti kutatásokat, meglátásokat tartalmazó tanulmányoknak szándékszunk helyet nyújtani.

A főlsszabradulás óta eltelt harminc év eredményeihez tartozik az is, hogy sok tudományág területén magyar kutatók is tevékenykednek. Hol és min dolgoznak, milyen sikereket értek el, mik a problémáik? — ilyen és hasonló kérdésekről tartottunk tanácskozást Marosvásárhelyen az orvosokkal (a beszámoló októberi számunkban jelent meg), Kolozsváron a fizikusokkal (anyagát e számunkban közöljük), a közelebbi hónapokban pedig történészekkel, nyelvészekkel, közgazdászokkal, a tárgyi és a szellemi néprajz művelőivel, irodalomtörténészekkel óhajtunk megbeszélést folytatni s minderről olvasóinkat tájékoztatni.

Sok romániai magyar geológus, orvos, író, tudós, művész, tanár, gép-szerelő lakatos, mérnök vagy agronómus tevékenykedik külföldön Románia sokoldalú külföldi kapcsolatai, a fejlődő országoknak nyújtott támogatás, élénk nemzetközi kereskedelmünk és kulturális cserénk következtében. Úgy véljük, jó szolgálatot teszünk mind a népek közti közeledés, mind a magunk értékeinek föl ismerése tekintetében, ha szakembereink tollából minél több útirajzot, munkabeszámolót közlünk.

Sokat írhatnánk még terveinkről, elképzeléseinkről, összefoglalóul csupán azt jelezzük, hogy adottságainkat, lehetőségeinket igyekszünk messzemenően kiaknázni, s ebben a törekvésünkben — mint eddig is — számíttunk külső munkatársaink és olvasóink támogatására.

KORUNK

Korszaknyitó választás

Napjainkban a választások, népszavazások különböző válfajaira bőven lelünk példát. Emlékezzünk csak a tavalyi angol (egy évben kettő is), francia, amerikai, görög választásokra. Volt köztük valóban történelmi fordulatot hozó, új szakaszt hajnalító, aztán késhegyig menő, fej fej melletti küzdelem, végül pedig közönybe fulladó, alternatívát nem nyújtó, a választópolgárok tömeges távolmaradását regisztráló választás is.

Hajdan, a régi polgári-földesúri korszakban a hazai választások között is ritka volt a kiemelkedő jelentőségű, viszont annál gyakoribb volt az urnalopástól, hamisítástól, a tömegek kirekesztésétől s más manőverektől kísért komédia vagy — a dolgozók sorsa szempontjából nézve — tragédia.

Főlsszabradulásunk ebben a tekintetben is új időszakot fémjelez. Az eltelt harminc esztendő során minden egyes választás fontos időszakot alkotott az ország történetében, nem egy pedig döntő változást hozott. Emlékezzünk csak ebben az értelemben a háború után tartott első, 1946-os választásokra. A kommunisták vezetése alatt álló, a nagy tömegeket képviselő demokratikus pártok arcvonala döntő győzelmet aratott. Teljesen új összetételű és jellegű parlament alakult, s hasonlóképp megújultak a megyék, városok, községek vezetőségei is. Történelmünkben először került sor arra, hogy az Országháztól le a kicsiny falvak képviselőtestületéig a munkások, földművesek, fölvilágosult értelmiségiek jussanak többségre, s a haladás, a néprdek, a korszerűség irányába lendítsék előre állami életünket.